

www.vcmstudy.ir

یادداشت
نفت و گاز

بازار بزرگ فرآورده های نفتی ایران و اثر مخرب یارانه پنهان بر آن

تاریخ انتشار: ۱۳ دی ۱۳۹۷

مالکیت پالایشگاه های کشور پس از دوران خصوصی سازی هنوز هم غالباً در دست شرکت های دولتی است. همین موضوع سبب می شود تا این پالایشگاه ها مانند یک بنگاه کاملاً خصوصی بالغ رفتار نکنند. از طرفی فشار وارده برای تأمین نیاز بنزین کشور نیز موجب شده است تا عمده توان فکری و عملیاتی پالایشگاه ها بیشتر بر این موضوع متمرکز باشد. برخورد حق العمل کاری دولت با پالایشگاه ها [که باعث عدم مالکیت پالایشگاه ها بر خوراک ورودی و محصولات تولیدی می شود] نیز عاملی بر عدم استقلال و توسعه پالایشگاه ها شده است. همین عامل موجب عدم اتصال پالایشگاه ها با مصرف کننده نهایی و تأثیرناپذیری آنها از شرایط بازار داخلی نیز شده است.

با راه اندازی فاز ۳ پالایشگاه ستاره خلیج فارس می توان گفت که ظرفیت پالایشی کشور به ۲ میلیون بشکه در روز می رسد. قیمت نفت نیز در بودجه سال ۱۳۹۸ معادل ۵۴ دلار نظر گرفته شده است. لذا می توان نتیجه گرفت که پالایشگاه های ایران در سال آتی حدود ۴۰ میلیارد دلار نفت خام و میعانات گازی از دولت دریافت می کنند. اگر قیمت فرآورده های پالایشی نیز تنها ۵٪ ارزشمندتر از خوراک دریافتی آنها باشد، مجموع فرآورده های تولیدی پالایشگاه ها به میزان ۴۲ میلیارد دلار ارزش خواهد داشت. رابطه حق العمل کاری دولت با پالایشگاه ها باعث می شود که دولت تنها ۲ میلیارد دلار مازاد را به پالایشگاه ها بپردازد و در این بین نه نفتی فروخته می شود و نه فرآورده ای خریداری می شود. از طرفی با توجه به خرید تضمینی، دولت که با پرداخت هزینه ای پایین، نفت خام را از طریق پالایشگاه ها به فرآورده تبدیل کرده است، بازار داخلی و صادراتی فرآورده ها را در اختیار خواهد داشت.

همان طور که ذکر شد، بازار فرآورده های نفتی ارزش معادل ۴۲ میلیارد دلار خواهد داشت اما دولت که این بازار را از پالایشگاه ها گرفته است، حتی تمام این پول را نیز از مصرف کنندگان داخلی نمی گیرد و بخشی از آن را تحت عنوان یارانه پنهان به مصرف کنندگان می بخشد. اگر مصرف روزانه بنزین و گازوئیل را به ترتیب ۹۰ و ۸۰ میلیون لیتر و قیمت فروش داخلی آنها را ۱۰۰۰ و ۳۰۰ تومان برای هر لیتر فرض کنیم، یارانه پنهان پرداختی فقط برای این دو فرآورده معادل ۲۰ میلیارد دلار [۱] در سال خواهد شد که به معنای از بین رفتن نیمی از بازار ۴۲ میلیارد دلاری فرآورده های پالایشی است.

یادداشت

نفت و گاز

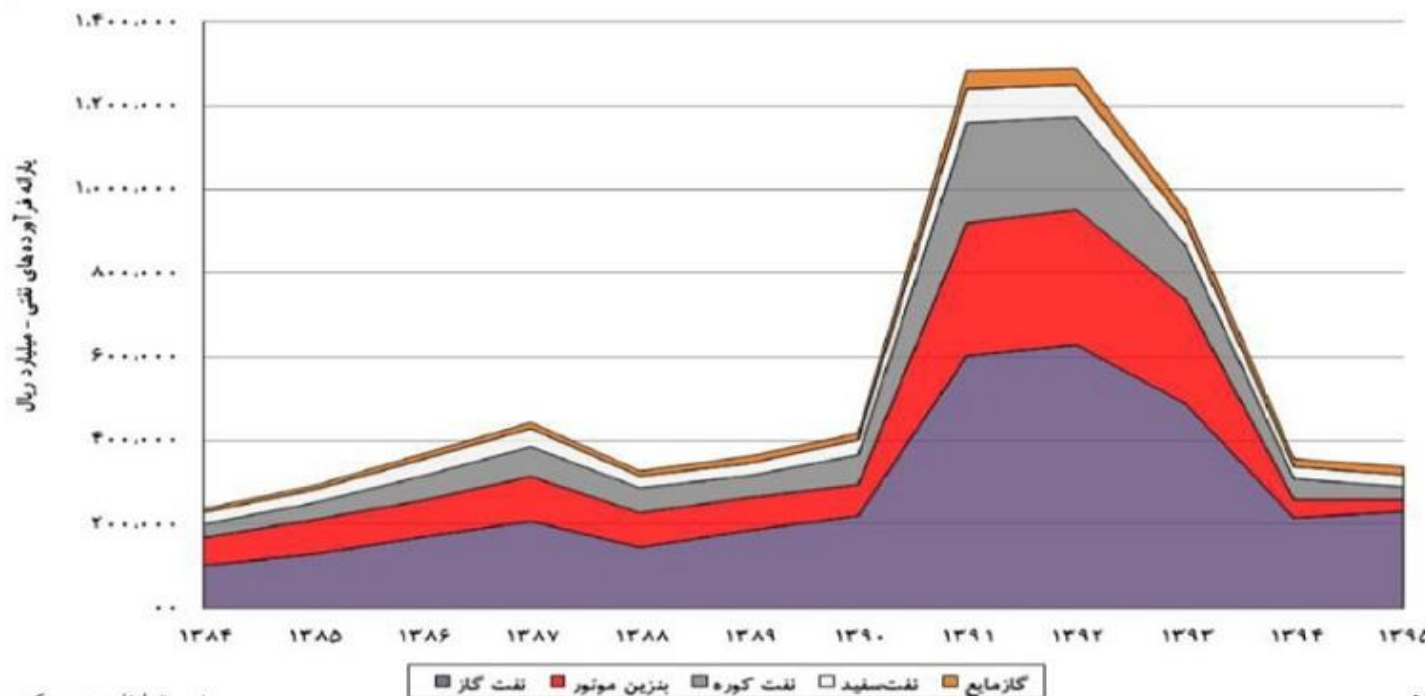

یارانه پنهان فرآورده های نفتی در ایران

یادداشت

نفت و گاز

منبع: ترازنامه هیدروکربوری ۱۳۹۵

VCMStudy.ir

www.vcmstudy.ir

بازار بزرگ فرآورده های نفتی ایران و اثر مخرب یارانه پنهان بر آن

حالت ایده آل این است که دولت نفت را با قیمت جهانی به پالایشگاه ها بفروشد و پالایشگاه ها نیز بطور مستقیم یا از طریق شرکت های خصوصی پخش و توزیع کننده، فرآورده های تولید شده را با قیمت واقعی به مشتریان داخلی و خارجی بفروشند. در این صورت پالایشگاه ها در جریان تغییرات و نوسانات بازارهای داخلی و خارجی قرار خواهند گرفت و با آن تطبیق خواهند یافت. لذا فناوری های مختلف را برای ارتقای کیفیت و کمیت محصولات به کار خواهند گرفت. همچنین جریان تأمین هزینه های پالایشگاه نیز به مشتریان واقعی و نهایی متصل شده و دچار اختلال نمی شود. گردش مالی ۴۲ میلیارد دلاری [بجای ۲ میلیارد دلاری] در سال نیز خود دارای مزایا و فرصت هایی است که پالایشگاه ها را منتفع خواهد نمود.

یادداشت

نفت و گاز

[۱] قیمت بنزین و گازوئیل معادل ۴۰ و ۴۴ سنت و قیمت دلار معادل ۸۰۰۰ تومان فرض شده است.

مرکز مطالعات زنجیره ارزش معتقدست که حذف تدریجی یارانه پنهان سوخت از شروط ابتدایی اتصال پالایشگاه ها با بازار و کاهش نقش دولت در این زمینه است. همچنین محدود کردن شرکت پالایش و پخش به امور ستادی و کاهش فعالیت های اجرایی آن نیازمند تقویت بنیه حکمرانی و اهرم های آن در این شرکت است. از طرفی ایجاد یک نهاد رگولاتور یا تنظیم گر در کنار نهاد سیاست گذار که شرکت پالایش و پخش است، از الزامات تغییرات ساختاری در حوزه صنعت پالایش کشور است. اما قبل از همه این الزامات، نیاز است تا بخش صنعتی نفت و گاز (پتروپالایش، صنایع شیمیایی و صنایع تکمیلی) مانند بخش معدنی آن (تولید نفت و گاز) دارای یک متولی و سیاست گذار واحد بشود تا زنجیره ارزش نفت و گاز بطور متوازن و مدون در کشور توسعه یابد.

www.vcmstudy.ir

امیدواریم از مطالعه این سند، استفاده مفید برده باشید
نقطه نظرات، انتقادات و پیشنهادات خود را از طریق ایمیل زیر با ما در میان بگذارید

VCMStudy@gmail.com